
ARBITRAGEHOF 26 JANUARI 2005

VERZEKERING

Brandverzekering – Andere dan eenvoudige risico's – Betaling van schadevergoeding – Wederopbouw voor hetzelfde gebruik – Onweerlegbaar vermoeden vrijwillig veroorzaken schadegeval – Geen discriminatie

In de interpretatie dat de door de brandverzekeraar verschuldigde vergoeding afhankelijk kan worden gesteld van een wederopbouw voor hetzelfde gebruik zonder de verzekerde toe te staan het vermoeden van het vrijwillig veroorzaken van het schadegeval waarop het is gegrond te weerleggen, schendt artikel 67 § 1 Wet Landverzekeringsovereenkomst de artikelen 10 en 11 G.W. niet.

NV Fortis A.G./NV Kape

*Zet.: A. Arts en M. Melchior (voorzitters), A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels (raadsheren)
Pl.: Mrs. M. Storme en E. Van Acker loco M. Renodeyn en L. Schuermans*

Arrest nr. 20/2005

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 18 december 2003 in zake de NV Fortis A.G. tegen de NV Kape, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 9 januari 2004, heeft het hof van beroep te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld:

“Schendt artikel 67 § 1 van de wet [van 25 juni 1992] op de landverzekeringsovereenkomst, in de interpretatie dat de door de brandverzekeraar verschuldigde vergoeding afhankelijk kan worden gesteld van een wederopbouw voor hetzelfde gebruik, de artikelen 10 en 11 van de Gecoördineerde Grondwet door aan de verzekerde niet toe te staan het vermoeden van het vrijwillig veroorzaken van het schadegeval, waarop het is gegrond, te weerleggen?”.

(...)

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 15 december 1994 werd het gebouw van de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege door brand vernield. Bij minnelijke schatting stelden de verzoekende en de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege de schade vast op 1.609.535,47 euro. De verzoekende partij keerde evenwel slechts een deel (1.231.043,51 euro) van dat bedrag uit omdat volgens haar de verwerende partij het vernielde gebouw had heropgebouwd maar een andere bestemming eraan had gegeven, terwijl de polis bepaalde dat de door de verzekeringsonderneming uitgekeerde vergoeding in haar geheel moest worden besteed “tot de wederopbouw van het beschadigd gebouw en tot de wedersamenstelling

ASSURANCE

Assurance incendie – Risques autres que des risques simples – Paiement de l'indemnité – Reconstruction aux mêmes fins – Présomption irréfragable de dommage volontaire – Non-discrimination

Interprété en ce sens que l'indemnité due par l'assureur incendie peut être subordonnée à une reconstruction aux mêmes fins, sans permettre à l'assuré de renverser la présomption du dommage volontaire sur laquelle il est fondé, l'article 67 § 1er de la loi sur le contrat d'assurance terrestre ne viole pas les articles 10 et 11 de la Constitution.

van de beschadigde roerende goederen voor hetzelfde gebruik in België”.

Bij dagvaarding van 9 juni 1999 vorderde de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege het saldo (378.200,34 euro).

De rechtbank van eerste aanleg te Brugge oordeelde bij vonnis van 9 oktober 2000 dat de voormelde clause nietig is in zoverre de uitbetaling van de vergoeding afhankelijk wordt gesteld van wederopbouw of wedersamenstelling “voor hetzelfde gebruik in België” en verklaarde de vordering gegrond.

Op 11 december 2000 werd hoger beroep aangetekend tegen dat vonnis. Het hof van beroep te Gent heeft op 18 december 2003 de hierboven geformuleerde prejudiciële vraag gesteld.

III. In rechte

(...)

Ten gronde

B.4. Artikel 67 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst regelt de modaliteiten van betaling van de schadevergoeding met betrekking tot de brandverzekering. Het artikel onderscheidt twee stelsels naargelang het al dan niet gaat om een verzekeringsovereenkomst die slaat op een eenvoudig risico. Met betrekking tot de andere dan de eenvoudige risico's kunnen de partijen overeenkomen dat de uitbetaling van de schadevergoeding geschiedt naarmate het beschadigde goed wordt herbouwd (gebouw) of wedersamengesteld (inhoud) (*Parl. St. Kamer 1990-91, nr. 1586/1, p. 60*). Artikel 67 § 1 bepaalt dienaangaande:

“De partijen kunnen overeenkomen dat de vergoeding slechts betaalbaar zal zijn naarmate de verzekerde goederen worden wedersamengesteld of wederopgebouwd.

De niet-wederopbouw of -wedgesamenstelling van die goederen buiten de wil van de verzekerde, heeft geen invloed op de berekening van de vergoeding, behalve dat het nieuwwaardebeding ontoepasselijk wordt.”

B.5. Volgens het verwijzende rechtscollege wordt de verzekerde die, in weerwil van een wederopbouwbeding, het verzekerde goed niet wederopbouwt, niet of niet volledig vergoed op grond van een vermoeden dat hij moedwillig aan de oorsprong ligt van het schadegeval. Het verwijzende rechtscollege verwijst in dat verband naar de arresten nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001 van het Hof.

Voormelde arresten hadden betrekking op artikel 4 § 1 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen vóór de opheffing ervan bij artikel 32 § 1 van de wet van 21 november 1989. Die bepaling sloot bepaalde categorieën van personen van het voordeel van de verzekering uit op grond van een onweerlegbaar vermoeden van heimelijke verstandhouding of bedrog. Het Hof heeft hieromtrent geoordeeld dat het door de wetgever aangewende middel onevenredig was in zoverre die bepaling het mogelijk maakte elke vergoeding te weigeren, steunend op een vermoeden dat in geen geval mocht worden weerlegd, en dit terwijl er gevallen zijn waarin de hypothese van heimelijke verstandhouding onwaarschijnlijk of zelfs uitgesloten is, om reden inzonderheid van getuigenissen of vaststellingen door politie of rijkswacht (arrest nr. 26/95 van 21 maart 1995, B.5.; arrest nr. 147/2001 van 20 november 2001, B.6.). Het Hof kwam tot eenzelfde besluit met betrekking tot artikel 4 § 1 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (arrest nr. 80/98 van 7 juli 1998, B.4.; arrest nr. 86/2003 van 11 juni 2003, B.2.4.).

B.6. Door een wederopbouwbeding toe te staan beoogt de wetgever tegemoet te komen aan “de bezorgdheid van de verzekeraars om de verzekerde de uitkering uitsluitend te doen aanwenden tot de herstelling van de beschadigde goederen: deze regeling was reeds neergelegd in het tweede en derde lid van artikel 36 van de wet van 11 juni 1874” (*Parl. St. Kamer 1990-91*, nr. 1586/1, p. 60). Aldus werd beoogd vrijwillige schadegevallen te vermijden (*Parl. St. Kamer 1869-70*, nr. 57, p. 34). Die bezorgdheid komt tevens tot uiting in de toevoeging in de verzekeringspolis – maar ook, wat de eenvoudige risico’s betreft, in artikel 19 § 1 van het koninklijk besluit van 1 februari 1988 betreffende de verzekering tegen brand en andere gevaren, bepaling die aan de wet van 25 juni 1992 voorafging –, dat de wederopbouw voor hetzelfde gebruik moet plaatsvinden, omdat zij erop gericht is te vermijden dat de verzekerde zich zou verrijken of zijn toestand zou verbeteren ten gevolge van een brand,

onder meer wanneer het verzekerde goed verouderd of onrendabel is geworden.

B.7. Ofschoon artikel 8 eerste lid van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt dat, niettegenstaande enig andersluidend beding, de verzekeraar niet verplicht kan worden dekking te geven aan hem die het schadegeval opzettelijk heeft veroorzaakt, vermag de wetgever bijkomende middelen aan te wenden om vrijwillige schadegevallen te vermijden. Het Hof dient evenwel na te gaan of die middelen geen gevolgen hebben die verder gaan dan noodzakelijk is ten opzichte van dat wettige doel.

B.8.1. In tegenstelling tot de in de arresten nrs. 26/95 en 147/2001 bedoelde categorieën van personen die, wanneer zich een schadegeval voordoet, in elk geval van het voordeel van de verzekering worden uitgesloten, zonder dat ze daaromtrent iets kunnen ondernemen, zal de schade voor de verzekerde die een wederopbouwbeding is overeengekomen volledig worden vergoed wanneer hij, overeenkomstig dat beding, het verzekerde goed wederopbouwt. Het is voor de verzekerde bijgevolg niet onmogelijk de volledige vergoeding van de schade te verkrijgen.

B.8.2. Wanneer bovendien de niet-wederopbouw of -wedgesamenstelling van de verzekerde goederen buiten de wil van de verzekerde gebeurt, wat hij met alle wettelijke bewijsmiddelen kan aantonen, heeft het wederopbouwbeding geen invloed op de berekening van de vergoeding, behalve wanneer de verzekering is aangegaan tegen vergoeding naar nieuwwaarde, in welk geval het nieuwwaardebeding dan ontoepasselijk wordt (art. 67 § 1 tweede lid van de wet op de landverzekeringsovereenkomst).

Een vermindering van de uitbetaalde schadevergoeding was in de ogen van de wetgever immers “buitensporig [...] wanneer bij voorbeeld het uitblijven van de herbouw of van het herstel van de beschadigde goederen te wijten was aan een oorzaak die geen verband had met de verzekerde. Om ieder misbruik te voorkomen, [is bepaald] dat deze omstandigheden geen invloed hebben op de berekening van de vergoeding, behalve wanneer de verzekering is aangegaan tegen vergoeding naar nieuwwaarde” (*Parl. St. Kamer 1990-91*, nr. 1586/1, p. 61).

B.8.3. Artikel 67 § 5 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt ten slotte dat de in de eerste paragraaf van dat artikel gecreëerde mogelijkheid om in een wederopbouwbeding te voorzien niet van toepassing is op aansprakelijkheidsverzekeringen, die ook opgenomen kunnen zijn in een brandverzekeringsspolis. Inzake die aansprakelijkheidsverzekeringen bepaalt artikel 83 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst: “De benadeelde beschikt vrij over de door de verzekeraar verschuldigde schadevergoeding. Het bedrag van de schadevergoeding mag niet verschillen naar gelang van het gebruik dat de benadeelde ervan zal maken.”

B.9. Gelet op hetgeen voorafgaat, is het niet onredelijk dat de uitbetaling van de vergoeding voor andere dan eenvoudige

dige risico's afhankelijk kan worden gemaakt van de wederopbouw of de wedersamenstelling voor hetzelfde gebruik van de verzekerde goederen.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht:

Artikel 67 § 1 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

(...)